

Nr 66.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om investeringskonto för skog, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 26 oktober 1951 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 225, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om investeringskonto för skog; samt
- 2) förordning om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här nämnas följande.

I syfte att undandraga en del av de ökade skogsvinsterna från omedelbar disposition föreslås i propositionen, att idkare av skogsbruk skall insätta viss procent av intäktsökningen från skogen å särskilt för honom upplagt spärrat konto i riksbanken (investeringskonto för skog). Genom att insättaren föreslås skola erhålla uppskov med inkomsttaxeringen till det år då uttag från kontot sker, kommer anordningen att i beskattningsavseende medföra en utjämning av skogsinkomsterna.

Enligt de föreslagna bestämmelserna skall insättning göras med 25 procent av köpeskillingen för rotsåld skog, 12 procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol samt 12 procent av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved. Idkare av skogsbruk, som så önskar, skall äga göra frivillig insättning med ytterligare 15 respektive 8 procent.

Inbetalade medel skola i princip inestå spärrade fem år. Redan efter två år skall dock insättare vara berättigad göra uttag i den mån han med intyg från skogsvårdsstyrelse visar att han haft kostnader för skogsvårdsarbeten. Uttagen per år föreslås i detta fall icke få överstiga en fjärdedel av det ursprungligen insatta beloppet. Efter utgången av femårsperioden skall insättaren äga fritt disponera över insatta medel.

Enligt förslaget skall ränta icke beräknas under de två första åren. Därefter skall insättaren tillgodoföras ränta efter två och en halv procent.

Lagstiftningen föreslås skola gälla från och med den 1 januari 1952 och äga giltighet under två år.

De ovannämnda författningsförslagen äro av följande lydelse:

1) F ö r s l a g
till
L a g
om investeringskonto för skog.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som i självdeklaration till ledning för taxering för inkomst har att uppgiva intäkt av skogsbruk (idkare av skogsbruk) skall för beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställles år 1953 eller 1954, på särskilt för honom upplagt spärrat konto i riksbanken (investeringskonto) insätta ett belopp, motsvarande summan av

a) tjugufem procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,

b) tolv procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol, samt

c) tolv procent av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved.

Insättning skall dock icke i något fall ske med högre belopp än nettointäkten av den förvärvskälla, varifrån intäkten av skogsbruk härrör.

Belopp, som skall insättas å investeringskonto, avrundas nedåt till jämna hundratal kronor.

Idkare av skogsbruk som år 1953 har att avgiva självdeklaration för räkenskapsår omfattande tid före den 1 januari 1952 är, såvitt avser intäkt av skogsbruk hänförlig till nämnda tid, fritagen från skyldighet att verkställa insättning å investeringskonto. Idkare av skogsbruk som år 1955 eller år 1956 har att avgiva självdeklaration för räkenskapsår omfattande tid före den 1 januari 1954 är underkastad skyldighet att verkställa insättning å investeringskonto, såvitt avser intäkt av skogsbruk hänförlig till sist sagda tid.

2 §.

1 mom. Uppgår beträffande viss förvärvskälla summan av köpeskillning, som avses i 1 § första stycket a), och hälften av köpeskillning, som avses i 1 § första stycket b), samt hälften av saluvärde, som avses i 1 § första stycket c), icke till högre belopp än 3 000 kronor, är idkare av skogsbruk såvitt avser intäkt från denna förvärvskälla fritagen från skyldighet att verkställa insättning å investeringskonto.

Överstiger nyssnämnda summa 3 000 kronor men icke 3 900 kronor, skall insättas allenast det belopp, avrundat nedåt till jämna hundratal kronor, varmed summan överstiger 3 000 kronor.

2 mom. Den som jämlikt 7 § förordningen om statlig inkomstskatt är frikallad från skattskyldighet enligt nämnda förordning för inkomst av jordbruksfastighet är fritagen från skyldighet, varom i denna lag stadgas.

3 §.

Idkare av skogsbruk äger för tid som i 1 § sägs verkställa frivillig insättning å investeringskonto. För ett och samma beskattningsår må dock det

sammanlagda beloppet av obligatoriska och frivilliga insättningar beträffande viss förvärvskälla icke överstiga summan av

a) fyrtio procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,

b) tjugu procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter samt

c) tjugu procent av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse.

Vad i 1 § andra och tredje styckena, 4—11 samt 14—16 §§ finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning med avseende å frivillig insättning.

4 §.

Till ledning för bestämmande av belopp, som skall insättas å investeringskonto, skall idkare av skogsbruk vid självdeklaration foga utredning enligt av Konungen fastställt formulär, därest hans från viss förvärvskälla härrörande intäkt, avseende köpeskillning för skog vid upplåtelse av avverkningsrätt och köpeskillning för avyttrade skogsprodukter samt saluvärde av skogsprodukter uttagna för förädling i egen rörelse, överstigit 3 000 kronor. Har idkare av skogsbruk haft skogsintäkt från viss förvärvskälla allenast genom avyttring av skogsprodukter eller uttag av sådana för förädling i egen rörelse, föreligger dock skyldighet att avgiva utredning som nyss sagts endast där intäkten överstigit 6 000 kronor.

Har idkare av skogsbruk under beskattningsåret haft intäkt av skogsbruk från mer än en förvärvskälla, skall utredning, som i första stycket sägs, förbringas särskilt för varje förvärvskälla.

5 §.

Medel, vilka idkare av skogsbruk på grundval av utredning som i 4 § sägs är skyldig insätta å investeringskonto, skola vara inbetalade till riksbanken senast den dag han jämlikt bestämmelserna i 36 § taxeringsförordningen har att avlämna självdeklaration, upptagande sådan intäkt av skogsbruk som i denna lag avses.

6 §.

Om rätt att erhålla uppskov med inkomsttaxering för belopp, som insatts eller skall insättas å investeringskonto, ävensom angående skyldighet att till länsstyrelsen lämna underrättelse om meddelat uppskov är stadgat i förordningen om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog.

7 §.

Inbetalade medel må, där ej nedan annorlunda stadgas, icke av riksbanken utbetalas förrän fem år förflutit från ingången av det år inbetalningen enligt 5 § senast skolat verkställas.

Efter utgången av nämnda tidsperiod äger insättaren att efter uppsägning hos riksbanken återfå inestående belopp i dess helhet eller del av det samma, dock att deluttag ej må understiga en fjärdedel av det ursprungligen insatta beloppet.

Efter det att tio år förflutit från ingången av det år inbetalningen enligt 5 § senast skolat verkställas, skall riksbanken återbetala kvarstående medel.

8 §.

Efter ingången av andra året efter det år inbetalning enligt 5 § senast skolat ske äger insättare ulbekomma medel från investeringskonto, i den mån han med intyg av skogsvårdsstyrelse visar, att han haft kostnader för skogsvårdsarbeten, som utförts efter förstnämnda tidpunkt. Uttag som nu sagts

må dock icke avse högre belopp för år än en fjärdedel av det ursprungligen insatta beloppet. Det ankommer på länsstyrelsen att förordna om utbetalning av beloppet.

9 §.

Konungen äger, om ändrade konjunkturförhållanden föranleda därtill, förordna att å investeringskonto innestående medel helt eller delvis skola återbetalas före utgången av den i 7 § första stycket angivna femårsperioden.

Under den i första stycket angivna förutsättningen må Konungen jämväl förordna att för viss tid skyldighet att göra insättning å investeringskonto icke skall föreligga.

Såframt avsevärda betalningssvårigheter föreligga för den, som är skyldig insätta medel å investeringskonto eller verkställt sådan insättning, eller om eljest särskilda förhållanden därtill föranleda, äger länsstyrelsen efter framställning medgiva befrielse från insättningskyldighet ävensom förordna att insätta medel helt eller delvis skola återbetalas.

10 §.

Å inbetalade medel gottgöres icke ränta för tiden före ingången av andra året efter det år inbetalning enligt 5 § senast skolat ske. För tiden därefter skall insättaren tillgodoföras ränta efter två och en halv procent för år å det belopp, som innestår å kontot vid utgången av varje kalenderår.

Ränta må icke lyftas före utgången av den i 7 § första stycket angivna femårsperioden, dock att förordnande enligt 9 § om återbetalning av innestående medel må avse jämväl upplupen ränta.

11 §.

Har någon å investeringskonto inbetalat lägre eller högre belopp än det för vilket uppskov med inkomsttaxering erhållits, skall länsstyrelsen förordna om inbetalning av resterande belopp eller återbetalning av överskjutande belopp. Har länsstyrelsen förordnat om inbetalning av resterande belopp, skall länsstyrelsen tillika meddela erforderliga föreskrifter rörande tiden för insättningen.

Förordnande, som i första stycket sägs, skall meddelas snarast möjligt och utan avvaktan på att inkomsttaxeringen vinner laga kraft. Har insättare anfört besvär över inkomsttaxeringen med yrkande att erhålla uppskov med taxering för högre belopp än som medgivits, skall dock förordnande om återbetalning icke meddelas förrän ärendet slutligen prövats.

12 §.

Har någon försummat att insätta medel å investeringskonto inom tid, som anges i 5 § eller som föreskrivits enligt 11 §, skall den försumlige till statsverket gälda särskild avgift, motsvarande åtta procent för år å det felande beloppet från den dag det senast bort insättas tills insättningen sker, där länsstyrelsen icke provar skäligt att helt eller delvis befria honom från nämnda avgift.

Sedan avgift påförts, skall indrivning av avgiften ske i den ordning som om indrivning av resterande skatt är stadgad, dock skall restavgift icke erläggas.

13 §.

Vid försummelse att avlämna utredning enligt 4 § eller att verkställa inbetalning av medel å investeringskonto äger länsstyrelsen förelägga den försumlige vite.

14 §.

Har före utgången av den i 7 § första stycket angivna femårsperioden avtal träffats eller annan utfästelse gjorts om överlåtelse, pantsättning eller annan rätt till insatta medel, vare avtalet eller den eljest gjorda utfästelsen ej gällande.

15 §.

Åtgärd av riksbanken enligt denna lag ankommer på bankens huvudkontor i Stockholm såvitt avser idkare av skogsbruk som skall taxeras till statlig inkomstskatt i Stockholms stad eller län samt i övrigt på bankens avdelningskontor i residensstaden i det län, där vederbörandes hemortskommun är belägen.

16 §.

Åtgärd, som länsstyrelse jämlikt 8, 9, 11, 12 eller 13 § har att företaga, ankommer på länsstyrelsen i det län, där den insättningskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt.

17 §.

Den som underlåter att avlämna utredning enligt 4 § eller i sådan utredning uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, ägnad att leda till frihet från insättning på investeringskonto eller till för låg sådan insättning, straffes med dagsböter.

18 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Skyldighet att verkställa insättning enligt denna lag föreligger icke beträffande köpeskilling för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningrätt, eller för avyttrade skogsprodukter, där skriftligt avtal om avyttringen träffats före den 1 januari 1951.

2) F ö r s l a g

till

förordning om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skattskyldig, som är pliktig verkställa insättning å särskilt konto i riksbanken jämlikt lagen om investeringskonto för skog, skall erhålla uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för belopp, som enligt nämnda lag skall insättas å investeringskonto.

Uppskov som nyss sagts skall även erhållas för belopp, som jämlikt 3 § ovannämnda lag frivilligt insatts å investeringskonto.

2 §.

Belopp för vilket uppskov med taxeringen erhållits skall upptagas såsom bruttointäkt av skogsbruk för det beskattningsår, då uttag från det särskilda kontot hos riksbanken sker. I intäkten inräknas jämväl uppbyggnadsränta å kontot.

Har skattskyldig verkställt insättning avseende flera förvärvskällor, skall varje uttag från investeringskonto anses belöpa på de olika förvärvskällorna i samma proportion som de belopp, för vilka insättning skett, fördelats å dessa, dock att skattskyldig som nedlagt kostnader för skogsvård å fastighet i viss förvärvskälla äger att som intäkt från denna förvärvskälla upptaga uttaget belopp motsvarande de nedlagda kostnaderna. Som intäkt i viss förvärvskälla må dock sammanlagt icke upptagas större belopp än det som ursprungligen insatts för förvärvskällan.

3 §.

Rörande skyldighet att vid självdeklaration foga utredning till ledning för bestämmandet av det belopp, som skall insättas å investeringskonto, är stadgat i 4 § ovannämnda lag.

Beskattningsnämnd har att fastställa det belopp för vilket skattskyldig skall erhålla uppskov med taxering. Har skattskyldig underlåtit avgiva utredning, som i första stycket avses, skall beskattningsnämnd med ledning av den skattskyldiges självdeklaration eller eljest tillgängliga uppgifter fastställa det belopp för vilket skattskyldig skall erhålla uppskov med taxering.

4 §.

Det åligger taxeringsnämndens ordförande i den kommun, där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt, att upprätta särskild förteckning enligt fastställt formulär å idkare av skogsbruk, vilka äro skyldiga att insätta medel å investeringskonto eller utan att sådan skyldighet förelegat gjort frivillig insättning å dylikt konto. I förteckningen skola för envar skattskyldig anmärkas dels belopp för vilka uppskov med taxering medgivits dels ock storleken av å investeringskonto inbetalade belopp.

Den upprättade förteckningen skall av ordföranden insändas till länsstyrelsen samtidigt som deklARATIONER och andra handlingar jämlikt 91 § 1 mom. första stycket taxeringsförordningen dit insändas.

5 §.

Ändras efter besvär eller eljest det belopp, för vilket uppskov med taxering medgivits, skall taxeringsintendenten utan dröjsmål lämna länsstyrelsen meddelande om ändringen.

6 §.

Har länsstyrelsen jämlikt 9 § ovannämnda lag medgivit skattskyldig befrielse från skyldighet att insätta medel å investeringskonto, åligger det vederbörande taxeringsintendent, där den skattskyldige erhållit uppskov med taxering för det belopp, som skolat insättas å investeringskonto, att anföra besvär över taxeringen med yrkande om därav föranledd ändring i denna. Besvären skola anföras i den ordning, som i 124 a § 1 mom. taxeringsförordningen sägs med iakttagande av att besvärstiden skall räknas från den dag, då länsstyrelsens beslut om befrielse meddelades.

7 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952; dock att förordningen icke skall äga tillämpning beträffande 1952 års taxering eller beträffande eftertaxering för samma år.

Till utskottets behandling ha hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl., vari hemställts,

1. att riksdagen måtte

a) begära att Kungl. Maj:t ville snarast, dock senast i januari 1952, framlägga förslag till beskattning på av konjunkturerna framkallad vinst, som uppstått utöver den nominella stegring, som motsvaras av penningvärdets fall,

b) avslå proposition nr 225 med förslag till lag om investeringskonto för skog m. m., samt

c) stadga att frivillig insättning på investeringskonto skall få verkställas med högst 40 % av den å beskattningsåret belöpade köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, högst 20 % för avyttrade skogsprodukter samt högst 20 % av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, samt att utskottet måtte utarbeta härför erforderlig lagtext,

2. att om riksdagen inte förelägges förslag till konjunkturbeskattning i sådan tid, att beslut härom kan fattas före det för lagförslaget enligt proposition nr 225 avsedda ikraftträdandet, 1 januari 1952, riksdagen måtte antaga proposition nr 225 med följande ändringar:

a) insättning skall göras med 40 % av köpeskillingen för rotsåld skog, 20 % av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol samt 20 % av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse med undantag av kolved,

b) idkare av skogsbruk, som så önska, skola äga rätt göra frivillig insättning med ytterligare 20 respektive 10 % för ovan berörda ändamål,

c) ränta skall ej utgå under de fem år medlen spärrats,

d) insättare äger dock rätt att efter två år lyfta deponerat belopp mot erläggande av ränta för den tid, som återstår intill femårsperiodens slut, enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser,

e) de i §§ 2 och 4 angivna gränsbeloppen 3 000, 3 900 samt 6 000 kronor fastställas till respektive 4 000, 4 900 samt 8 000 kronor,

f) att riksdagen uttalar att bestämmelserna om tvångssterilisering av skogsinkomster skola upphävas så snart beslut om konjunkturskatt fattats och att eventuellt inbetalda belopp skola restitueras samt att vederbörande utskott i övrigt beaktar vad i motionerna anförts,

g) att vederbörande utskott måtte utarbeta de för genomförande av i motionerna framförda förslag nödvändiga ändringarna i lagtexten;

B) de likalydande motionerna I: 535 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 681 av herr Hjalmarson m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i det i proposition nr 225 framlagda förslaget till lag om investeringskonto för skog att frivilliga avsättningar må ske intill sextio procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, samt trettio procent av den å beskatt-

ningsåret belöpande köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter och av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, att de insatta medlen omedelbart skola bli räntebärande samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar»;

C) motionen II: 676 av herr *Lundberg*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta

1. att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 225 med förslag till lag om investeringskonto för skog m. m.,

2. att införa en skatt å exportkonjunktur- och rotvärdevinsterna å den del av den beskattningsbara merinkomsten, som ej överstiger 20 % av motsvarande jämförelseinkomst med 50 %

överstiger 20 men ej 50 % av motsvarande jämförelseinkomst med 60 % överstiger 50 % av motsvarande jämförelseinkomst med 70 %,

3. att, därest utskottet icke kunnat utarbeta erforderlig lagtext, hemställa hos Kungl. Maj:t att till 1952 års riksdag inkomma med förslag till erforderlig lagtext för skatteuttagets verkställighet samt

4. att skatten träder i kraft i och med riksdagsbeslutet»;

D) motionen II: 677 av herrar *Henriksson* och *Gustafsson* i Stockholm, vari hemställts, »att riksdagen måtte bifalla propositionen nr 225 med den ändringen, att procentsatsen i lagförslaget 1 § under a) bestämmes till 40 och under b) och c) till 20»;

E) motionen II: 678 av herr *Fröderberg*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 225 samt i stället antaga en lag om exportskatt — eventuellt med slopande av exportavgifterna — av 10 procent på exportvärdet av alla skogsprodukter, och att denna lag måtte träda i kraft så fort som den tekniska utformningen detta tillåter;

F) motionen II: 679 av herr *Widén*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå proposition nr 225 med förslag till lag om investeringskonto för skog m. m. och att riksdagen beslutar, att skogsägare skola äga rätt att verkställa insättning på investeringskonto med 40 % av rotvärde och 20 % av värdet å leveransvirke enligt de bestämmelser som ingå i regeringens proposition samt att riksdagen uppdrager åt Kungl. Maj:t att låta utarbeta och framlägga förslag om en generell konjunkturvinstbeskattning i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen antydda riktlinjer att träda i kraft den 1 januari 1952; samt

G) motionen II: 680 av herr *Senander* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta, i anledning av proposition nr 225, uppdraga åt Kungl. Maj:t att omedelbart utarbeta och förelägga riksdagen förslag om en extra konjunkturskatt».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 675, II: 676, II: 677, II: 678, II: 679, II: 680 och II: 681.

Av det propositionen bilagda statsrådsprotokollet över finansärenden för den 12 oktober 1951 inhämtas bl. a. följande.

I syfte att motverka en inflationistisk utveckling i vårt land och för att i görligaste mån söka undgå de ofördelaktiga verkningarna på hemmamarknaden av de starkt stegrade exportpriserna på skogsindustriens produkter träffades på hösten förra året avtal med de stora branschorganisationerna inom skogsnäringen om en frivillig inleverans till riksgäldskontoret av viss del av deras exportinkomster under år 1951. Parallellt härmed förordnade Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens bemyndigande, om uttagande av särskilda prisutjämningsavgifter från företag som ej anslutit sig till avtalen. De vidtagna steriliseringsåtgärderna begränsades till skogsindustrierna och ha icke berört skogsägarna i annan mån än då fråga varit om export av pappersved.

I samband med att förhandlingar ånyo upptagits med branschorganisationerna i avsikt att för år 1952 få till stånd en fortsatt överenskommelse om sterilisering, har det ansetts angeläget att undersöka möjligheterna att utsträcka steriliseringen till att avse jämväl viss del av den intäktsökning, som tillföres skogsägarna genom de stegrade skogspriserna. Genom att vid inkomsttaxeringen medgiva avdrag för den del av skogsinkomsten, som avsatts för sterilisering, skulle det öppnas möjlighet att tillmötesgå de önskemål om skattefria fondavsättningar, som i skilda sammanhang framförts från skogsägarnas sida.

Utredning angående dessa frågor har på departementschefens uppdrag verkställts inom finansdepartementet av taxeringsintendenten *E. Johansson*. Till fullföljande av uppdraget har utredningsmannen överlämnat en promemoria angående införande av bestämmelser om skyldighet att insätta medel å investeringskonto för skog samt rätt att njuta uppskov med taxering för dylika insättningar.

Över ifrågavarande promemoria ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av statskontoret, kammarrätten, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen (med överlämnande av *yttranden* från skogsvårdsstyrelserna), riksskattenämnden, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges industriförbund, Svenska trävaruexportföreningen, Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska pappersbruksföreningen, Svenska inlandssågverkens förening, Södra Sveriges trävaruexportförening, Sveriges sågverksägares riksförbund och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

Därjämte ha skrivelser i anledning av promemorian inkommit från Smålands och Blekinge handelskammare samt Sveriges häradsallmänningsförbund ävensom från ett antal enskilda personer.

På grundval av ovannämnda promemoria och med beaktande av vissa i de inkomna remissvaren framförda synpunkter upprättades inom finans-

departementet förslag till lag om investeringskonto för skog samt till förordning om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog. Förslaget till lag om investeringskonto för skog (prop. s. 52—55) har sedermera, bl. a. i anledning av lagrådets utlåtande, underkastats vissa jämkningar.

I fråga om innehållet av lagrådets den 25 oktober 1951 avgivna yttrande samt det propositionen jämväl bilagda statsrådsprotokollet över finansärenden för den 26 oktober 1951 tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 62—64).

Beträffande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelse härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Tidigare förslag och diskussion om fondavsättningar för skogsbruket, s. 8—10.

Promemorian, s. 11—18.

Remissyttrandena över promemorian, s. 19—35.

Departementschefen, s. 35—51.

Av innehållet i de i ämnet väckta motionerna må här återgivas följande.

I de likalydande motionerna I: 534 och II: 675 har anförts bl. a., att intet tvivel rådde om att mycket stora konjunkturvinster förekomme inom skogsnäringen, skogsindustrierna samt framställningen av mineraliska råvaror och eventuellt på en del andra håll. Den avgjort största vinsten på rustningskonjunkturen hade emellertid i vårt land framträtt inom skogshanteringen och vissa av de virkesförädlade industrierna. Skulle nuvarande priser på produkterna äga bestånd, bleve konjunkturvinsterna under nästa år icke mindre utan snarare något större. Även om den utan tvivel dominerande delen av konjunkturvinsterna uppträdde inom skogsnäringarna, borde naturligtvis motsvarande vinster i andra näringsgrenar ej lämnas ur sikte. Dessutom vore det uppenbart, att staten icke endast som skogsägare utan framför allt som skatteindrivare erhöle en mycket betydande del av konjunkturvinsterna. Vid sidan av dessa inkomsthöjningar hade för stora folkgrupper en sänkning av realinkomsten ägt rum, alldeles särskilt om man toge utvecklingen under det sista halvåret i sikte. Härvidlag hade icke endast konjunkturförsämringarna i vissa näringsgrenar samt den delvis svaga skörden haft betydelse utan framför allt själva inflationen. Genom densamma hade levnadskostnaderna stegrats utan att en fullständig kompensation — i några fall ingen alls — erhöles genom nominell inkomsthöjning. Det vore väl bekant, att innehavare av sparkapital i form av banksättningar, obligationer m. m. icke endast berövats ett kapitalbelopp på tusentals miljoner kronor utan även sett den reala köpkraften hos avkastningen sjunka i jämförelse med fjolårets. Stora grupper av pensionärer i enskild och allmän tjänst hade också sett sin standard sjunka.

Det vore i ett läge av denna art, som samhället och organisationerna och i sista hand alla medborgare i vårt land hade att taga ställning till frågan om vilken ekonomisk politik från det allmännas och det enskildas sida, som å ena sidan kunde bidra till att inflationen hejdades och å andra sidan utmärktes av rättvisa och billighet. Ingen hade något intresse av våldsamma inkomst- och prishöjningar. Därom rådde enighet. Men envar av folkgrupperna vore berättigad tillse att ej just denna grupp bleve ogynnsamt ställd. När man t. ex. av löntagare och företagare begärde återhållsamhet och solidaritet vid utformandet av inkomstkraven, vore det helt naturligt, att dessa grupper fäste uppmärksamhet på de betydande konjunkturvinster.

Till följd av pris- och lönestegringar samt en delvis svag skörd väntades den s. k. jordbrukskalkylen för året 1951/52 förete ett underskott på flera hundra miljoner kronor. Frågan om en prishöjning på livsmedlen vore med hänsyn till de förestående uppgörelserna bl. a. på lönefronten utomordentligt betydelsefull. Den komplicerades därav, att en viss del av de jordbrukare, som skulle erhålla högre produktpriser som kompensation t. ex. för en svag skörd, i själva verket erhållit en konjunkturvinst på skogen, som mångdubbelt överstege den tillfälliga inkomstminskningen. Frågan om skogsinkomsterna för sådana jordbrukare, som erhållit betydande vinster, komme därför in i bilden vid en diskussion av jordbrukspolitiken. Å andra sidan vore uppenbart, att en avsevärd del av jordbrukarna hade liten eller ingen skog, vilket för jordbrukspolitiken i detta sammanhang bleve av största betydelse.

Motionärerna ville vidare fastslå att vissa av de inkomststegringar, som ägt rum under innevarande år, endast kunde väcka tillfredsställelse och ingalunda från andra folkgrupper kunde ses med oblida ögon. Att skogsarbetare och småbrukare för sitt arbete i skogen erhöle en god, i vissa fall mycket god, ersättning måste väcka tillfredsställelse, därför att dessa grupper under många och långa perioder utfört sitt ansträngande arbete för en mycket blygsam ersättning. Kvar stode emellertid frågan om de fall, där mera betydande konjunkturvinster uppkommit och där man kunde säga, att den inställning från samhällets sida, varom alla demokratiska partier hittills i stort sett varit ense, i analoga fall lett till åtgärder för att i det helas intresse begränsa dessa vinster. Motionärerna erinrade om att enligt deras mening regeringen utan dröjsmål borde undersöka i vad mån sådana konjunkturvinster av betydande storlek förekommit icke endast inom skogsnäringarna och produktionen av mineraliska råvaror utan även på andra håll. För det stora flertalet näringsgrenar torde en inkomsthöjning med mer än 25 å 30 %, motsvarande penningvärdets fall från åren 1948 och 1949, knappast ha ägt rum och sålunda ingen konjunkturvinst förekomma.

Tidigare under hösten diskuterades ett inom Kungl. Maj:ts kansli utarbetat och till remissmyndigheterna utsänt förslag om en mera omfattande sterilisering och innebärande fem års ränteförlust, vilket skulle inneburit att pålagan i procent av konjunkturvinsten hade blivit 3 å 4 gånger större än enligt det nu framlagda förslaget. Motionärerna funne det i viss mån

överbaskande, att man trots den inte förutsedda stegringen av konjunkturvinster på skogen funnit sig böra göra en så drastisk beskärning av de föreslagna åtgärderna. Man borde i detta sammanhang också observera, att det i och för sig mycket välmotiverade förslaget om rätt till viss skatteutjämning genom tillfällig skattefri avsättning av vissa belopp av skogsinkomster i och för sig betydde en fördel för skogsägare med betydande konjunkturvinster.

Motionärerna ansåge någon form av konjunkturvinstbeskattning motiverad och föresloge, att förslag därom skyndsamt utarbetades. Skulle en konjunkturvinstbeskattning kunna genomföras i år eller tidigt nästa år, behövdes inga föreskrifter om tvångssterilisering av skogsägarnas inkomster av den art, som hade föreslagits i proposition nr 225. Däremot borde rätten till viss skattefri avsättning för skattemässig utjämning genomföras, då detta vore en i och för sig berättigad reform, varigenom en orättvis progressivitet undvekes, när flera års avkastning uttoges på en gång. Motionärerna föresloge att rätt till sådan frivillig avsättning skulle gälla för 40 % av rotvärdet och 20 % av värdet av leveransvirke.

Beträffande dispositionen av de extraordinära inkomster, som statskassan skulle erhålla genom den ifrågasatta beskattningen av konjunkturvinster, borde man främst observera, att samma internationella konjunktur, som lett till de höga priserna på t. ex. mineraliska råämnen och skogsprodukter, också åstadkommit en stark fördyring av ull, bomull, hudar, kol och andra viktiga råvaror. Detta vore en av orsakerna till att levnadskostnaderna i Sverige bringats i höjden. Det kunde sägas, att det svenska folket som konsument betalade den prisstegring, som på andra sidan framträdde som en väsentlig del av konjunkturvinsten på mineraliska råvaror och skogsprodukter. Det förefölle under sådana omständigheter ganska naturligt, att det allmänna i viss mån disponerade de medel, som skulle erhållas genom en beskattning av konjunkturvinster, för att lätta den extra börda, som den internationella rustningskonjunkturen lade på konsumenterna. Vad saken nu gällde vore att i viss mån modifiera en av extraordinära konjunkturer betingad våldsamt förskjutning av inkomstfördelningen. Motivet skulle vara dels rättvisa och skälighet och dels behovet att få till stånd en allmän samlings kring en återhållsam politik, som motverkade inflationen. Det torde kunna förutsättas, att de stora löntagargrupperna, om inga åtgärder av detta slag vidtoges, komme att ställa krav på så betydande lönehöjningar, att prisnivån finge en ny stark tendens uppåt. I den mån åtgärder av föreslagen natur genomfördes kunde detta lättare undgås. Det bleve också lättare att klara de problem, som sammanhängde med jordbrukskalkylens underskott och prissättningen på livsmedel.

Motionärerna ville kort beröra frågan om vilka speciella åtgärder, t. ex. av inkomststerilisering natur inom ovan berörda näringsgrenar, som kunde finnas naturliga, för den händelse mot motionärernas önskan ingen allmän konjunkturvinstbeskattning komme till stånd. Motionärerna underströke emellertid bestämt att dessa åtgärder kunde och borde göras överflödiga ge-

nom konjunkturvinstbeskattningen och att formellt beslut om desamma ingalunda innebure, att de behövde tillämpas år 1952. I samband med beslut om konjunkturbeskattningen borde beslut fattas om deras upphävande och om restitution av eventuellt i början av år 1952 inbetalade belopp. Den pålaga, som exportavgiftens konstruktion innebure och som lades på enskilda och bolag i deras egenskap av tillverkare, vore mångdubbelt större än den som lades på enskilda och bolag i deras egenskap av skogsägare. För skogsägarna, vare sig enskilda eller bolag, innebure enligt motionärernas mening den förändring, som steriliseringsförslaget undergått före dess framläggande, ett alltför starkt försvagande av dess effekt. Skulle en mera allmän konjunkturvinstbeskattning icke komma till stånd, borde man emellertid ha vidtagit åtgärder för en längre gående sterilisering av själva skogsvinsterna än i propositionen föresloges. Detta framstode så mycket mera motiverat som vinsterna på 1951 års skogsförsäljningar icke drabbades av steriliseringen. Motionärerna ville därför föreslå, att för skogsägarnas vidkommande en femårig sterilisering ägde rum och att inbetalning skedde av 40 procent vid rotvärdeförsäljning och 20 procent vid försäljning av leveransvirke i huvudsaklig överensstämmelse med de i promemorian i höstas föreslagna procenttalen. Motionärerna ansåge emellertid, att gränsen för inbetalningen borde höjas och alltså sterilisering förekomma endast för den som under 1952 försålt för minst 4 000 kronor av virke på rot eller minst 8 000 kronor av leveransvirke. Rätt till frivillig avsättning av ytterligare 20 procent resp. 10 procent av försäljningsvärdet borde stadgas. Insättare borde äga rätt att tidigast efter två år lyfta inbetalat belopp mot erläggande av ränta för återstående del av femårsperioden. Motionärerna förordade också, att regeringen efter undersökning förhandlade med andra näringsgrenar, där likartade förhållanden förekomme, om åtgärder av motsvarande slag.

I samband med förslaget om att undandraga en del av de ökade skogsvinsterna från omedelbar disposition uppkomme frågan om hur det skulle förfaras med skogsallmänningarna, vilka förekomme särskilt i landets nordligaste delar. Redan nu vore dessa skogsallmänningar undantagna från progressiv beskattning. Även om en allmänning rörde sig med stora totalbelopp i fråga om försäljning, bleve resultatet emellertid för varje delägare inte så stort. Om man därtill lade den omständigheten, att delägarna i de norra socialallmänningarna i regel utgjordes av småbrukare inom övre skogs- och fjällområdet, som inte i övrigt komme upp till annat än blygsamma inkomstbelopp, vore det orättvist att beröva dem det tillskott som socialallmänningen gäve. Sterilisering borde endast ske, då den enskilde delägaren erhöle ett belopp, som motsvarade steriliseringsgränsen vid enskilda personers rotförsäljningar. Motionärerna yrkade, att en sådan bestämmelse infördes i lagen.

Hela anordningen med sterilisering av skogsinkomsterna kunde inhiberas, ifall ett förslag om konjunkturvinstbeskattning genomfördes i år eller början av nästa år. I så fall borde enligt motionärernas mening den i propo-

sitionen nr 220 föreslagna investeringsavgiften tillämpas endast för 1952. Utsikterna till dess upphävande vid årets slut borde öka dess återhållande effekt på investeringarna under nästkommande år. Om regeringen begagnade detta år för en sådan mot inflation inriktad allmän ekonomisk politik, som sakkunskapen ansåge motiverad, borde det finnas goda utsikter att under detta år lägga en fast grund för ett någorlunda stabilt penningvärde. De åtgärder, som i motionerna berörts, kunde ingalunda ersätta kreditpolitiska och andra åtgärder syftande till att åstadkomma en dämpning av konjunkturläget, vilket skulle skapa gynnsammare förutsättningar för en lösning av de många ekonomiska problem, som ägde samband med inflationens hejlande och bevarande av sunda ekonomiska förhållanden i landet.

I de likalydande motionerna I: 535 och II: 681 har framhållits bl. a., att gemensamt för de förslag till åtgärder på den ekonomiska politikens område, som framlagts för årets höstriksdag, vore föreställningen att det skulle vara möjligt att utan nämnvärda icke önskvärda följdverkningar möta en s. k. vinstkonjunktur med statlig tvångsdisposition av efter omständigheterna bestämda extraordinära andelar av företags eller enskildas inkomster, antingen i form av extra skatter eller av »spärrkontoinsättningar» av olika slag. Det funnes anledning att anmäla starka betänkligheter mot dessa av allmänna ekonomiska skäl motiverade skatteförslag — antingen de kläddes i tekniskt sett mera generell form eller insattes punktvis. I ett läge där de drivande krafterna bakom överkonjunkturen kvarstode med oförminskad verkningskraft övervältrades skatter av detta slag. Av företagen förvandlades de förr eller senare till kostnader, av de enskilda till »kompensationsberättigade utgifter». En skatt kunde aldrig få den behövliga smidigheten vare sig till sin varaktighet eller utformning. »Skattetänkandet» växte, och dettas ur alla synpunkter olyckliga följder bleve alltmer framträdande. Den administrativa apparaten svällde, och framför allt beskures på ett ur allmän synpunkt skickelsedigt sätt den enskildes rörelsefrihet och ekonomiska självständighet. Därtill komme av allt att döma att inga hållbara garantier kunde skapas för att icke — ens då så icke varit avsikten — de medel det allmänna tagit in ginge ut på olika sätt och vägar. Att använda tillfälliga skatter eller andra tvångsförelägganden av samma slag för att efter politiska grunder förändra inkomst- och förmögensfördelningen i samhället vore icke rimligt.

Den väsentliga uppgiften i ett läge som dagens med dess tecken till återvändande balans men också dess risker för den närmaste framtiden måste vara att angripa inflationskonjunkturens orsaker och att på så sätt skapa förutsättningarna för en lugn och säker ekonomisk utveckling inom landet samt effektivast möjliga beredskap mot möjligen kommande nya påfrestningar från utlandet. Detta skedde bäst om statsmakterna bestämde sig för följande omedelbara åtgärder:

1) en bestämd och hård kreditåtstramning som icke nöjde sig med att centralbanken uppträdde »neutralt» utan förvandlade den till en aktiv fak-

tor i den nödvändiga strama politiken. Som en konsekvens härav övergaves den »låsta räntans politik»,

2) omedelbara åtgärder i syfte att nedbringa statens utgifter, upphörande av alla statliga lån i riksbanken i andra fall än då dessa uteslutande hade till syfte att motverka tillfälliga svängningar, statlig upplåning på marknaden,

3) beslutsamma åtgärder för att stimulera enskilt och frivilligt sparande i dess olika former,

4) snabbt och målmedvetet utnyttjande av det rådande internationella prisläget för att bygga upp en tillfredsställande valutareserv.

Den princip beträffande sparandet, som motionärerna ville förorda, innebure följande. För varje belopp, som under 1952 eller 1953 av nysparade medel insattes i sparbank, bank eller annat kreditinstitut, gottskreves insättaren 25 procent i skatterestitution; förutsättningen för att denna restitution skulle utbetalas vore dock att sparmedlen finge inestå jämväl under 1954 och 1955. Uttoges sparmedlen helt eller delvis före utgången av 1955 bortföle skatterestitutionen i motsvarande mån. Ränta skulle utgå i vanlig ordning å insatta medel. Insättning å ifrågavarande konto maximerades till 1 000 kronor per år för ensamstående och till 2 000 kronor för gifta. Kontrollen över att de insatta medlen representerade ett nysparande skedde deklarationsvägen. Motionärerna betraktade det som en väsentlig fördel med här föreslagna anordning att spararen hela tiden finge förfoga över sina pengar. Det bleve alltså icke fråga om insättning å s. k. spärrkonto. Å andra sidan vore villkoret för skattebefrielse att sparmedlen finge inestå viss tid.

Åtgärder av den art, som ovan angivits, vore grundförutsättningen för att andra ingripanden skulle få effekt. De borde ligga i botten. Utöver dem måste man säkerligen vara beredd att pröva mera speciella ingripanden även av tillfällig art. Bland sådana kunde nämnas en riktigt avpassad investeringsavgift, en omläggning av bostadspolitiken och av den mera ordinära skattepolitiken. Det borde måhända i sammanhanget även uttalas en varning mot metoden att skapa ny köpkraft i form av nya subventioner. Även om man på det viset trodde sig nå fördelar på andra områden borde man besinna den påfrestning på penningvärdet konstlad köpkraft måste medföra i ett läge med övernormal efterfrågan samt den indirekta eller direkta påfrestningen på valutareserven.

Medan steriliseringen av exportföretagens vinster kommit till stånd efter förhandlingar och åtföljande överenskommelser med vederbörande branschorganisationer, innebure det nu föreliggande förslaget ett direkt tvångsförfarande. Motionärerna vore för sin del starkt medvetna om nödvändigheten av att största möjliga del av skogsinkomsterna förvandlades till sparande. Den bristande inre balansen i landets ekonomi krävde över huvud taget en väsentlig ökning av sparandet. Därtill komme den sannolikt tillfälliga arten av de inkomster det här rörde sig om. Motionärerna vore därför beredda att gå mycket långt för att få en sådan ökning till stånd och hade i första hand sökt bedöma problemet med hänsyn till vilken lösning, som skulle ge det bästa resultatet.

Många skogsägare komme helt säkert, om förslaget genomfördes, att bedöma det förenligt med sitt intresse att underlåta att avverka eller att i varje fall hålla nere sina avverkningar. Detta vore enligt motionärernas mening en allvarlig anmärkning. Det vore ytterst viktigt att avverkningarna hölles på tillräcklig nivå. Den rådande konjunkturen på skogens område, som icke kunde beräknas bli bestående, tillförde landet främmande valuta i den omfattning, att det funnes anledning att så långt möjligt utnyttja densamma. Det borde hållas i minnet, att de skogsägare, som i dagens läge företoge erforderliga avverkningar, icke enbart tjänade sina egna utan också landets intressen. En möjlighet att göra det föreliggande förslaget mer lockande vore att göra de insatta medlen räntebärande även under de första åren. Det torde rent psykologiskt ha betydelse, att skogsägaren kunde räkna med en viss avkastning av sitt kapital, lika väl om han gjorde uttag ur skogen som om han läte kapitalet kvarstå. I detta sammanhang ville motionärerna framhålla, att den lindring av progressionens verkningar, som avsättning till investeringsfond innebure, icke borde föranleda ett missgynnande av skogsägaren i andra avseenden. Denna lindring vore nämligen en berättigad korrigerings av det nuvarande på beskattningsårets slutenhet grundade skattesystemet. En möjlighet att i de individuella fallen befrämja avsättning till investeringsfond vore att medge avsättning med högre belopp än som motsvarade 40 procent av rotvärdet, vilket enligt förslaget vore maximum. Motionärerna ville förorda att gränsen i princip höjdes till 60 respektive 30 procent.

Det mest väsentliga — även sett enbart ur effektivitetens synpunkt — vore enligt motionärernas uppfattning att tvångskaraktären i förslaget eliminerades. Skogsägarna borde få rätt att avsätta till investeringsfond men icke åläggas skyldighet därtill. De borde även få rätten att vid behov uttaga medlen. All erfarenhet talade för att frivillighet gäve det bästa resultatet. Det vore också att märka att ett schablonmässigt system som det av departementschefen förordade måste ge ogynnsamma verkningar i ett stort antal enskilda fall. Skogsägare, som vore svårt ställda, skulle kunna bringas i ekonomiskt trångmål.

En jämförelse mellan den användning en frivilligt uppbyggd investeringsfond skulle erhålla och den som komme till stånd vid ett av staten bundet förfaringsätt syntes motionärerna icke heller tala till detta senares förmån. I den mån skogsägaren uttog medlen för att använda dem i skogsvårdande syfte, fullgjorde han en viktig funktion. De för närvarande eftersatta investeringsbehoven för skogsbrukets del uppginge till många hundra miljoner kronor. Viss del av medlen kunde också åtgå till en förbättring av skogsarbetarnas arbetsförhållanden. Det återstode därefter möjligheten att skogsägaren disponerade de insatta medlen för egen del. I så fall drabbades han av en i många fall hård marginalskatt. Tanken därpå borde vara ett effektivt hinder utom där tvingande skäl föreläge. En effektiv sterilisering av ifrågavarande medel i statens hand skulle kräva en annan riksbankspolitik än den hittills förda. De erfarenheter som gjorts i tidigare sammanhang, då avsikten upp-

givits vara att företaga en sterilisering av till staten indragna medel, bjöde icke till någon större tilltro till resultatet. Motionärerna hade icke kunnat finna annat än att pengarna på nytt förts ut i marknaden och sålunda icke steriliserats. Motionärerna ville slutligen framhålla, att de icke ansåge det riktigt — bl. a. ur rättssäkerhetssynpunkt — att vidtaga särskilda åtgärder mot enskilda inkomstoppar, delvis uppkomna på grund av regeringens egen politik. Det normala vore att den progressiva beskattningen där finge fylla sin funktion.

Till stöd för det i motionen II:676 framförda yrkandet har framhållits, att en onormal vinstökning på landets exportvaror skapade penningpolitiska problem, och skulle man kunna förhindra en fortsatt penningvärdeförsämring, vore det nödvändigt att kraftiga åtgärder vidtoges för att till statskassan överföra de genom krigskonjunkturen skapade onormala vinsterna. Detta gällde icke endast för skogsindustrierna och i fråga om rotvärdestegringen utan jämväl andra exportindustrier. Ett ingripande kunde med hänsyn till landets ekonomiska läge, till strävandena att begränsa investeringar och till löne marknaden icke stanna vid att man för viss tid konserverade vinsterna för företagare och enskilda, utan det vore nödvändigt att överföra vinsterna till statskassan. Dagens ekonomiska och utrikespolitiska läge påminde i väsentlig grad om det läge som 1940 motiverade riksdagsbeslutet om krigskonjunkturskatt. I den utredning som legat till grund för detta beslut hade framhållits, att en krigsvinstbeskattning om den skulle fylla det därmed avsedda syftet måste utgå med relativt höga skattesatser, att det vore oundvikligt att skatten bleve mycket kännbar för de skattskyldiga och att den medförde djupt ingripande verkningar för deras ekonomi. Det hade ansetts i hög grad befogat att i första hand lägga de nya skatterna på de vinster, som motsvarades av förluster och inkomstminskningar för den övriga befolkningen. I den mån staten åter underlåte att konfiskera de ifrågakommande vinsterna bleve situationen den, att de grupper av befolkningen, som genom höjda konsumtionsutgifter bidroge till uppkomsten av vinsterna, även måste finansiera de stegrade statsutgifterna. Det bleve alltså fråga om en dubbel börda på en redan i utgångsläget förminskad realinkomst för den genomsnittlige skattebetalaren.

Prisutvecklingen för exportvarorna och rotvärdestegringen kunde betecknas som abnorm, men detta till trots hade det varit tacknämligt, att våra exportvaror betingat dessa höga priser. Men det fria prisuttaget på exportvaror motiverade, att samhället för gemensamma uppgifter lade beslag på huvuddelen av överpriserna. Då det gällde en extra skatt på skogsinkomsterna, kunde den också motiveras av att dessa icke inräknades i jordbrukskalkylen. Att i denna situation stanna vid att under en relativt kort tid sterilisera vinsterna för industriens och skogsägarnas räkning förefölle orimligt och omotiverat. Skulle resultat skapas för ett stärkande av penningvärdet, måste konjunkturvinsterna i största mån indragas till statskassan. Läget manade till att riksdagen utan tidsspillan beslutade vidtaga

en effektiv extra skattelagstiftning, som möjliggjorde att konjunkturvinsterna kunde uppfångas. En skatteform med en progressiv skatteskala i enlighet med 1940 års krigskonjunkturskatt, där man hade en glidande procentuell skala upp till 70 procent av den beskattningsbara merinkomsten, syntes vara att föredraga. När man hade den uppfattningen att den tänkta skatten borde ha trätt i kraft redan vid det gångna årsskiftet, vore det naturligt att man ansåge att riksdagen, trots saknaden av lagtextförslag, skulle kunna finna en möjlighet att besluta om att skatten skulle kunna träda i kraft redan innan årsskiftet 1951/52.

I motionen II: 677 har erinrats om att motionärerna i motion II: 661 i anledning av proposition nr 220 med förslag till förordning om investeringsavgift m. m. framhållit nödvändigheten av att på olika områden från statsmakternas sida vidtoges reglerande åtgärder för att hindra en fortsatt inflationistisk utveckling. Motionärernas uppfattning vore, att av Kungl. Maj:t hittills föreslagna åtgärder icke komme att visa sig tillräckliga för att uppnå ett bestående, balanserat läge i landets ekonomi. Då det gällde den del av skogsnäringsens ökade vinster, som behandlades i förevarande proposition, kunde det sålunda invändas, att däri framställt förslag dels icke medförde en minskning av vinsterna för de berörda skogsägarna och dels, om steriliseringstanken accepterades, att de till insättning å investeringskonto föreslagna procenttalen av försäljningspriserna måste anses alltför låga i förhållande till de vinstökningar som kunde beräknas uppkomma för att avsedd inflationshindrande effekt skulle kunna uppnås. Mera generellt verkande åtgärder gentemot övervinsterna kunde vara lämpligare. I avvaktan på resultat av de överväganden, som under den närmaste tiden kunde ifrågakomma om mer allmänna åtgärder, begränsade motionärerna sin framställning till att avse förslag om en längre gående sterilisering än den föreslagna.

I den utredning som låge till grund för propositionen hade föreslagits, att ifrågavarande procenttal skulle bestämmas till 40. Utredningen hade verkställts vid en tidpunkt då det visserligen kunde antagas att årets priser skulle ligga högre än fjolårets, men då det ändå icke varit bekant hur stora prisstegringarna skulle komma att bli. På grund av vid denna tidpunkt och vid tidpunkten för ärendets förberedande behandling beräknade prisstegringar kunde det måhända ha funnits skäl för en nedsättning av det i utredningspromemorian föreslagna procenttalet till 25. Efter de försäljningar som hittills ägt rum syntes det emellertid befogat antaga, att prisstegringarna skulle bli stora. Siffror på mellan 60 å 70 % över fjolårets nivå förefölle sannolika. Det borde vidare beaktas, att fjolårets prisstegringar i sin tur uppgått till 75 å 100 % i förhållande till nivån under närmast föregående år. Att under sådana förhållanden fastställa en procentsats för sterilisering som understeg vad utredningsmannen vid ett lägre prisläge ansett rimligt, kunde enligt motionärernas mening icke vara tillfredsställande. Motionärerna ansåge därför att man i avvaktan på andra åtgärder, syftande till en mera

allmän indragning av överkonjunkturens vinster till staten, nu borde besluta om en sterilisering av de medel, som erhöles genom försäljning av skog, intill 40 % av rotvärdet. För leveransvirke eller uttag till egen rörelse borde procentsatsen bestämmas till 20 % av köpeskillingen respektive saluvärdet.

I motionen II: 678 har anförts, att om en exportskatt på skogsprodukterna infördes — eventuellt med slopande av skogsavgifterna — skulle detta betyda sänkta priser på hemmamarknaden, vilket i sin tur skulle betyda bl. a. mindre krav på subventioner vid bostadsbyggandet. Det skulle också innebära, att den nya bördan icke endast drabbade skogsägarna utan att den fördelades på alla, som i nuvarande läge hade övervinster på högkonjunkturen på detta område. Ställde man därtill de oerhörda svårigheter, som uppstode vid kontrollen av alla virkesköp, avgöranden av rotvärdets andel i priset vid leverans på vattendrag eller vid färdeväg samt förbrukningen av virke för eget behov o. s. v. emot det enkla förfarandet vid exportkontrollen, talade även detta emot propositionen men för en direkt exportskatt.

Till stöd för det i motionen II: 679 framförda yrkandet har anförts, att de nuvarande stora exportvinsterna utan tvekan utgjorde en fara för landets penningvärde. Under exceptionella förhållanden, särskilt under krigstid, hade staten tidigare ingripit med skattepålagor för att motverka att enskilda personer och företag skulle erhålla på grund av tidsförhållanden onormala vinster. Dessa krigskonjunkturskatter hade varit svårhanterliga och vållat myndigheterna mycket arbete. Man kunde dock inte komma ifrån, att det finnes fog för att under vissa kriser till det allmänna indraga vinster, som skapats av ett exceptionellt krisläge. I dagens läge borde övervägas, om det ej vore lämpligt att söka begränsa konjunkturvinsterna icke endast inom skogsnäringsarna utan på alla områden inom näringslivet genom en generell konjunkturvinstbeskattning eller konjunkturavgift. Den borde givetvis begränsas till påtagliga och mer avsevärda konjunkturvinster samt ha enklaste möjliga konstruktion.

Från skogsägarhåll hade länge framförts som ett önskemål att erhålla möjlighet till viss skattefri avsättning för skattemässig utjämning. Denna önskan vore berättigad och betydde en rättvis skatteutjämning för i synnerhet de mindre och medelstora skogsägarna. I dagens läge sammanföle detta önskemål med statens strävan att draga in en del av köpkraften för att motverka inflationen. Skogsägarnas, främst de enskildas, strävan för en skatteutjämning vore så stark, att tvångsmässiga åtgärder måste vara onödiga. Motionären ansåge, att skogsägarna skulle ha rätt att insätta viss del, förslagsvis 40 % av rotvärdet och 20 % av värdet å leveransvirke, på ett spärrkonto i riksbanken enligt samma bestämmelser, som föreslagits i regeringens proposition.

I motionen II:680 har framhållits, att i propositionen meddelades att skogsägarna under avverkningsåret 1950/51 erhållit en inkomstökning på 75—100 % jämfört med 1949/50. En försiktig beräkning visade att vinstökningen enbart genom stegrade priser för skog på rot för innevarande avverkningsår uppginge till omkring 400 miljoner kronor. För kommande år förutsåges en ytterligare vinststegring. Det vore rimligt att dessa vinststegringar indroges till staten och användes för att motverka höjda priser på bränsle, livsmedel och andra viktiga konsumtionsvaror. Propositionen toge emellertid inte sikte på en sådan lagstiftning utan inskränkte sig till förslag om s. k. sterilisering på fem år av en blygsam del av vinsterna för åren 1952/53. Att skogsägarna mot ränta satte in en del av sina oförtjänta vinster på spärrkonto i riksbanken påverkade inte den inhemska prisnivån i sänkande riktning och vore följaktligen inte en åtgärd för att hejda den inflationistiska prisstegringen. Än mindre bidroge regeringens förslag till att åstadkomma den »rättvisare inkomstfördelning», som utlovades i regeringens programförklaring. Tvärtom komme den föreslagna lagstiftningen att verka skattelindrande för de stora skogsägarna samtidigt som konsumenterna finge betala räntor på de stora skogsvinsterna. En särskild skattelagstiftning, som möjliggjorde att de oförtjänta vinsterna indroges till statskassan för att användas i prissänkande syfte, vore därför påkallad.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 november innevarande år har chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att biträda med *utredning angående frågan om införandet av en tillfällig konjunkturvinstbeskattning*. I direktiven för utredningen har departementschefen efter en redogörelse för det ekonomiska läget anförts bl. a. följande:

»Vid den tidpunkt då de riktlinjer för den ekonomiska politiken uppdrogos, för vilka jag i det föregående redogjort, samt förslagen till investeringsavgift, räntereglering och insättning på spärrkonto av viss del av skogsägarvinsterna slutligt avfattades, fanns anledning räkna med att en på nytt utformad ekonomisk politik skulle innebära tillräcklig garanti för en stabilisering av penningvärdet och för samhällsekonomisk balans. Den senaste tidens händelseutveckling ger emellertid anledning till en viss omprövning av denna fråga. Jag åsyftar främst den oväntat kraftiga stegringen av virkespriserna, som kunde konstateras vid skogsauktionerna i slutet av oktober och därefter. Innebördens av denna iakttagelse måste antagas vara den, att skogsindustrierna — av vinstmedel som återstå efter erläggande av prisutjämningsavgifter vid export — äro beredda att i inbördes stark konkurrens och i tävlan med andra virkesuppköpare betala priser av en storleksordning, som icke förutsetts. De belopp, som härigenom tillföras skogsägarna, utgöra ett nytillkommet hot mot en stabil utveckling. Det inträffade ger därjämte ett mycket kraftfullt uttryck för den på vissa områden rådande och under senaste tiden alltmer accentuerade vinstkonjunkturen. Tillspetsningen av överkonjunkturen inom vissa områden av näringslivet tillför de berörda företagarna inkomster av en högst betydande storleksordning. Med fog torde kunna göras gällande att en viss del av dessa inkomster böra — genom att indragas till staten — komma en vidare krets av med-

borgare till godo. Genom en sådan anordning skulle jämväl skapas bättre betingelser för en lugn gestaltning av löneutvecklingen.

I det numera uppkomna läget är jag alltså av den uppfattningen att en prövning bör ske av frågan huruvida icke till de tidigare beslutade eller föreslagna åtgärderna böra fogas beskattningsbestämmelser, som direkt rikta sig mot av vinstkonjunkturen föranledda inkomster och som innebära att viss del av dessa inkomster indragas till staten. Visserligen torde kunna sägas att den rådande överkonjunkturen kan, åtminstone temporärt, dämpas och att därför vissa skäl tala för att icke omedelbart vidtaga lagstiftningsåtgärder utan i stället ännu någon tid avvakta utvecklingen. Då det emellertid kan bli nödvändigt att låta de ifrågasatta bestämmelserna avse inkomsterna under år 1951 och då utarbetandet av en lagstiftning av antydd innebörd kräver ett icke obetydligt förberedelsearbete, anser jag mig böra förorda att en utredning omedelbart igångsättes. Vissa förberedande undersökningar ha redan företagits inom finansdepartementets rättsavdelning. Dessa böra följaktligen fullföljas, men det torde vara erforderligt att härför tillkalla särskilda utredningsmän att inom departementet biträda med ifrågasvarande utredningsarbete.

Jag torde härefter få övergå till att något beröra de linjer efter vilka utredningsarbetet synes böra bedrivas.

Tidigare har framhållits att den mest iögonfallande överkonjunkturen är rådande inom exportindustrien och inom området för handeln med skogsprodukter. De ifrågasatta bestämmelserna böra emellertid uppenbarligen få en mera generell utformning; skattskyldiga med inkomster, som äro föranledda — direkt eller indirekt — av vinstkonjunkturen, böra i lika mån beröras av bestämmelserna och avsteg från denna princip bör allenast göras då så av praktiska skäl finnes påkallat.

Det ter sig naturligt att i viss utsträckning anknyta bestämmelsernas utformning till de under krigsåren gällande reglerna om beskattning av vinster, som föranleddes av krigskonjunkturen. Genom den invecklade konstruktionen av denna beskattningsform blev emellertid tillämpningen av dess bestämmelser en allvarlig belastning för såväl de skattskyldiga som myndigheterna. Enligt min mening ge erfarenheterna från krigskonjunkturbeskattningen vid handen, att det är nödvändigt att utforma de nu ifrågasatta bestämmelserna efter väsentligt enklare linjer. Vid utredningsarbetet bör i första hand undersökas, om det är möjligt att genom schablonmässigt utformade bestämmelser med vida marginaler undvika vidlyftiga utredningar och svårbedömbara tvister om och i vad mån en mervinst berott på de särskilda konjunkturer, som nu råda.

Det synes vidare böra undersökas, huruvida frågan om merinkomst skall bedömas på grundval av inkomstförhållandena under år 1950 eller under något tidigare år. Bli det sistnämnda fallet, följer därav att en lägre skattesats bör väljas än den, som föranledes av att man stannar för förstnämnda alternativ. Något ytterligare uttalande om skattesatsen torde nu ej böra göras; frågan härom blir givetvis beroende av resultatet av utredningsarbetet.

Även om det måhända icke är möjligt att lokalisera konjunkturvinster till vissa branscher av förvärvslivet, synes man dock kunna fastslå att dylika vinster i regel icke förekomma inom vissa inkomstslag, i varje fall icke i sådan utsträckning eller till sådana belopp, att dessa inkomstslag böra inbegripas under en vinstkonjunkturskatts tillämpningsområde. Det sagda torde gälla t. ex. inkomst av tjänst. Dock torde inkomst i form av tantiem ofta kunna vara av den art, att en konjunkturvinstskatt skulle kunna ifrågasättas; frågan huruvida lagstiftningen bör kompliceras med

särskilda regler för sådana och liknande fall torde få prövas under utredningsarbetet. Att konjunkturvinster främst äro att finna inom förvärvskällorna rörelse och jordbruksfastighet — i sistnämnda fall framför allt när fråga är om försäljning av skogsprodukter — är å andra sidan uppenbart. I syfte att vinna ytterligare förenklingar bör dock prövas huruvida från bestämmelsernas räckvidd kunna avgränsas sådana skattskyldiga inom sistnämnda förvärvskällor, som kunna förutses icke ha någon konjunkturvinst att redovisa. Så kan exempelvis vara fallet beträffande vissa s. k. fria näringsutövare.

Under utredningsarbetet skall givetvis även prövas huru bestämmelserna om en konjunkturvinstbeskattning böra samordnas med bland annat den vanliga inkomstskatten, investeringsskatten samt export- och prisutjämningsavgifterna etc.

Ett annat spörsmål, som i detta sammanhang ävenledes måste undersökas, är frågan om taxeringsmyndigheternas möjlighet att med sin nuvarande personalutrustning fullgöra de arbetsuppgifter, som skulle bli en följd av de ifrågasatta bestämmelsernas genomförande.

Utredningsarbetet bör uppenbarligen bedrivas med största skyndsamhet.»

Utskottets yttrande.

I den förevarande propositionen framlägges förslag om sterilisering av viss del av den intäktsökning, som under den nuvarande konjunkturen tillföres skogsägarna i form av stegrade skogsvinster. Enligt de föreslagna bestämmelserna skall idkare av skogsbruk vara skyldig att göra insättning å särskilt riksbankskonto med 25 procent av köpeskillingen för rotsåld skog, 12 procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag för vissa vedsortiment samt 12 procent av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved. Skogsägare, som så önskar, skall äga göra frivilliga insättningar med ytterligare 15 respektive 8 procent. Inbetalade medel skola i princip innestå spärrade fem år. Redan efter två år skall dock under vissa förutsättningar insättare få göra uttag för att täcka kostnader för utförda skogsvårdsarbeten. Bestämmelsernas giltighetstid föreslås begränsad till åren 1952 och 1953.

Det framlagda förslaget är sålunda i första hand att se som ett led i de allmänna stabiliseringssträvandena på det ekonomiska området. En sterilisering av viss del av skogsvinsterna hos skogsägarna skulle, framhålls i propositionen, utgöra ett naturligt komplement till det redan tillämpade systemet med prisutjämningsavgifter på skogsindustriprodukter. Liksom dessa avgifter skulle den nu förordade steriliseringen bidra till att dämpa vinstkonjunkturen med dess ogynnsamma följdverkningar i olika hänseenden. I propositionen erinras om att innevarande höst förhandlingar förts med de stora branschorganisationerna inom skogsnäringen i syfte att få till stånd en efter den senaste prisutvecklingen anpassad fortsatt överenskommelse om konjunkturutjämningsavgifter för år 1952. Enligt vad utskottet inhämtat ha förhandlingarna med cellulosa- och trämasseföreningarna numera slutförts och avtal träffats med dessa föreningar om inbetalning och sterilisering av viss del av exportvinsterna jämväl under år 1952.

Sett ur allmän synpunkt har propositionsförslaget sålunda en penningpolitisk motivering. Genom att insättaren föreslås skola erhålla uppskov med inkomsttaxeringen för gjorda insättningar till det år då uttag från kontot sker, syftar förslaget emellertid jämväl till att öppna möjlighet för den enskilde skogsägaren att göra skattefria fondavsättningar. Anordningen kommer sålunda, om den genomföres, att medföra en viss utjämning i beskattningsavseende av skogsinkomsterna.

I flera av de i anledning av propositionen väckta motionerna har yrkats avslag på Kungl. Maj:ts förslag om sterilisering. I stället har förordats införandet av en allmän konjunkturvinstbeskattning.

Sålunda yrkas i de likalydade motionerna I: 534 och II: 675 att riksdagen måtte begära, att Kungl. Maj:t ville snarast, dock senast i januari 1952, framlägga förslag till beskattning på av konjunkturerna framkallad vinst, som uppstått utöver den nominella stegring, som motsvaras av penningvärdets fall. Därest ett förslag om konjunkturvinstbeskattning genomfördes i år eller början av nästa år kunde enligt motionärernas mening hela anordningen med sterilisering av skogsinkomsterna inhiberas. Däremot borde rätten till viss skattefri avsättning för skattemässig utjämning genomföras, då detta vore en i och för sig berättigad reform, varigenom en orättvis progressivitet undvekes, när flera års avkastning uttoges på en gång. I enlighet härmed yrkas att sådan frivillig avsättning skall få verkställas med högst 40 procent av köpeskillingen för rotsåld skog och högst 20 procent av köpeskillingen respektive saluvärdet för avyttrade eller till egen rörelse uttagna skogsprodukter.

I huvudsak likartade yrkanden ha gjorts i motionen II: 679.

Yrkanden om avslag ha vidare framställts i motionen II: 676 och motionen II: 678. I förstnämnda motion hemställs, att riksdagen måtte besluta införa en skatt å exportkonjunktur- och rotvärdevinster. Skatten, som skulle utformas efter mönster av 1940 års krigskonjunkturskatteförordning, skulle träda i kraft i och med riksdagsbeslutet. I motionen II: 678 förordas införandet av en exportskatt av 10 procent på exportvärdet av alla slags skogsprodukter. Enligt motionärens mening skulle den i propositionen föreslagna steriliseringen icke medföra sänkta priser på hemmamarknaden. En sådan effekt skulle däremot erhållas om en exportskatt infördes.

Slutligen har i motionen II: 680 — utan att något direkt avslagsyrkande gjorts beträffande propositionen nr 225 — hemställts, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt Kungl. Maj:t att omedelbart utarbeta och förelägga riksdagen förslag om en extra konjunkturskatt.

Vid ett ställningstagande till dessa yrkanden torde först få erinras om att särskilda sakkunniga redan tillkallats för att inom finansdepartementet biträda med utredning angående frågan om införandet av en särskild konjunkturvinstbeskattning. I direktiven för nämnda utredning, vilka finnas intagna här ovan, har departementschefen bl. a. framhållit, att den senaste tidens händelseutveckling gäve anledning till en viss omprövning av frågan, huruvida den ekonomiska politiken, för vilken riktlinjerna uppdragits tidigare

under hösten, skulle innebära en tillräcklig garanti för en stabilisering av penningvärdet och för samhällsekonomisk balans. Departementschefen vore för sin del av den uppfattningen att en prövning borde ske av frågan huruvida icke till de tidigare beslutade eller föreslagna åtgärderna borde fogas beskattningsbestämmelser, som direkt riktade sig mot av vinstkonjunkturen föranledda inkomster och som innebure att viss del av dessa inkomster indroges till staten.

Utskottet vill för egen del uttala, att utskottet delar den uppfattningen att ytterligare åtgärder kunna bli erforderliga för att dämpa överkonjunkturen inom vissa områden av näringslivet. Om det skulle visa sig nödvändigt att införa en konjunkturvinstbeskattning, vill utskottet redan nu framhålla angelägenheten av att det noga tillses, att de genom en sådan beskattning inflytande medlen icke användas för att täcka permanenta statsutgifter. Full frihet måste nämligen finnas att vid ett konjunkturuomslag upphäva lagstiftningen. Ett slutligt ståndpunktstagande från utskottets sida till frågan om en eventuell vinstkonjunkturbeskattning måste dock anstå till dess resultatet av den pågående utredningen föreligger.

I enlighet härmed avstyrker utskottet de i ovannämnda motioner framställda yrkandena, att riksdagen vid innevarande höstsession skulle fatta beslut om införandet av en konjunkturskatt. Då särskilda sakkunniga redan tillkallats för att utreda frågan om en konjunkturvinstbeskattning torde det ej heller vara erforderligt att — såsom påyrkats i motionerna I: 534 och II: 675, II: 676 samt II: 679 — riksdagen avlåter skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om sådan utredning. Utskottet avstyrker sålunda motionerna jämväl i denna del.

Med det nu anförda har utskottet redovisat sin inställning till de motionsvis framställda yrkandena om en vinstkonjunkturbeskattning. I de likalydande motionerna I: 534 och II: 675 har alternativt yrkats, att riksdagen måtte med vissa ändringar — till vilka utskottet skall återkomma i det följande — antaga den föreliggande propositionen. Motionärerna ha hemställt, att riksdagen därvid skulle uttala att bestämmelserna om tvångssterilisering av skogsinkomster skulle upphävas så snart beslut om konjunkturskatt fattats och att eventuellt inbetalade belopp skulle restitueras. I anledning härav får utskottet framhålla, att i de ovannämnda utredningsdirektiven särskilt angivits att under utredningsarbetet skall prövas huru bestämmelserna om en konjunkturvinstbeskattning böra samordnas med bland annat reglerna för insättning å investeringskonto för skog. Att riksdagen redan nu skulle binda sig för en viss lösning av denna fråga torde icke böra ifrågakomma. Utskottet avstyrker sålunda det i motionerna framställda yrkandet.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att bestämmelserna om investeringskonto för skog ha visst samband med den av riksdagen tidigare i höst behandlade frågan om beskattningen av s. k. ackumulerad inkomst. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 62 framhöll bevillningsutskottet, att enligt utskottets mening det icke vore motiverat att, samtidigt med att inkomstutjämnning genom insättning å investeringskonto för skog möjlig-

gjordes, införa bestämmelser om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst av skog. Däremot ansåge utskottet, att i omedelbar anslutning till upphävande av den tillfälliga lagstiftningen om investeringskonto för skog, bestämmelser borde införas om särskild skatteberäkning i fråga om ackumulerad inkomst av skogsbruk.

Vid ett ställningstagande till det framlagda förslaget om investeringskonto för skog möter först frågan om obligatorisk insättningsskyldighet skall föreskrivas eller om en tillräcklig steriliseringseffekt kan förväntas uppkomma genom frivilliga insättningar. I samband härmed torde även få behandlas frågan om insättningsbeloppens storlek.

Enligt propositionsförslaget skall vederbörande skogsägare dels vara skyldig att göra insättning med en viss i lag fastställd procent av skogsintäkten. Därutöver skall han emellertid äga rätt att göra insättning med visst ytterligare belopp. Med denna konstruktion har man å ena sidan velat skapa garantier för att en ur steriliseringssynpunkt tillräcklig effekt uppnås. Å andra sidan har man velat vidga möjligheterna att genom fondavsättning åstadkomma utjämning i beskattningshänseende av skogsinkomsterna.

I de likalydande motionerna I: 535 och II: 681 har förordats att tvångskaraktären i förslaget helt eliminerades. Enligt motionärernas mening talade all erfarenhet för att frivillighet gäve det bästa resultatet. Den som visste, att han hade möjlighet att disponera sina pengar utan att fråga statlig myndighet om lov, mötte icke det psykologiska hinder för sparande, som tanken på en eventuell framtida utgift reste. Sedan insättning väl vore gjord verkade det psykologiska hindret på motsatt sätt. Dessa förhållanden jämte det att skatten lindrades och dess betalning uppsköttes komme enligt motionärernas mening att vid ett på frivillighetens grund uppbyggt system ge ett kvantitativt icke oväsentligt större sparande än det i propositionen föreslagna tvångsförfarandet. Motionärerna ha jämväl förordat en höjning av gränsen för insättning till 60 respektive 30 procent samt införande av rätt till ränta från och med insättningsdagen.

Då syftet med den föreslagna lagstiftningen är att under viss tid undandraga en del av skogsägarnas ökade skogsvinster från omedelbar disposition synes man icke kunna undvara bestämmelser om en viss bindningstid för de medel som insätts. I detta avseende föreligger i princip överensstämmelse mellan det nu föreslagna steriliseringsförfarandet och de regler, som tillämpas beträffande sterilisering av skogsindustriens exportinkomster. I sistnämnda fall äro dock medlen bundna under avsevärt längre tid. En uppmjukning i detta hänseende har ansetts erforderlig, då de nu föreslagna bestämmelserna komma att få tillämpning även i fråga om fysiska personer.

Enligt utskottets mening ha motionärerna betydligt överskattat möjligheterna att genom ett helt frivilligt förfarande uppnå tillräcklig penningpolitisk effekt. I likhet med departementschefen anser utskottet att en obligatorisk insättningsskyldighet icke kan undvaras om man på kort sikt öns-

kar nå resultat. Utskottet tillstyrker sålunda en lagstiftning om spärrkontoförfarande efter de principer som förordats i propositionen.

Vad härefter angår den föreslagna procentsatsen för beräkning av spärrkontoinsättningarnas storlek har i de likalydande motionerna I: 534 och II: 675 samt i motionen II: 677 föreslagits en höjning av den obligatoriska insättningskyldigheten till att avse 40 procent av köpeskillingen för rotsåld skog och 20 procent i övriga fall. I förhållande till propositionsförslaget innebär detta en höjning med 15 respektive 8 procent. I förstnämnda båda motioner har tillika yrkats, att gänsen för den frivilliga insättningen sättes till 60 respektive 30 procent i stället för 40 respektive 20 procent, som föreslagits i propositionen.

Insättningskvoten måste självfallet så avvägas, att insättningskyldigheten icke kommer att motverka skogsägarnas intresse för avverkningar och försäljningar. Denna synpunkt underströks med skärpa vid remissbehandlingen såväl från skogsägarhåll som från skogsindustriens representanter. Departementschefens förslag torde vara grundat på ett bedömande av förhållandena sådana de tedde sig med utgångspunkt från de priser och omkostnader, som gällde vid avverkningssäsongen 1950/51. Under innevarande höst har, såsom även framhållits i motionerna, en ytterligare stegring i virkespriserna ägt rum. Det torde dock ännu vara för tidigt att slutgiltigt bedöma prisbildningen på virkesområdet för avverkningssäsongen 1951/52. Tillgängliga uppgifter angående vid kronoskogsauktionerna erhållna priser skulle väl i och för sig kunna anses utgöra ett tillräckligt underlag för en viss höjning av de i propositionen föreslagna procentsatserna. Med hänsyn till att frågan om en mera allmän vinstkonjunkturbeskattning för närvarande är under utredning, anser sig utskottet dock böra godtaga den avvägning av procentsatserna, som föreslagits i propositionen. Utskottet avstyrker alltså den i de likalydande motionerna I: 534 och II: 675 samt motionen II: 677 föreslagna höjningen av procenttalen.

Utskottet torde härefter få övergå till att behandla vissa detaljfrågor i samband med den föreslagna lagstiftningen.

Skyldighet att göra insättning å spärrkonto skall enligt förslaget icke föreligga, där skogsintäkten icke uppgått till visst minimibelopp. Som gränsbelopp har i princip föreslagits 3 000 kronors rotvärde. Då rotvärdet vid leveransköp (och uttag) antagits motsvara halva köpeskillingen (saluvärdet) kommer sålunda i detta fall gränsbeloppet att ligga vid en köpeskillning (saluvärde) av 6 000 kronor. För att undvika att en mindre ökning av rotvärdet skall föranleda skyldighet att insätta ett mångdubbelt större belopp har föreskrivits att i ett gränsskikt insättningsbeloppet skall tillåtas successivt stiga.

I de likalydande motionerna I: 534 och II: 675 har hemställts om höjning av minimibeloppet med 1 000 kronor. Framställningen torde böra ses i samband med att motionärerna yrkat, att insättningskvoten skulle

höjas från 25 till 40 procent respektive från 12 till 20 procent. Av den ovan lämnade redogörelsen framgår att utskottet icke ansett sig böra tillstyrka en sådan skärpning i insättningsskyldigheten. Under sådana förhållanden torde anledning saknas att göra ändring i de föreslagna minimibeloppen. Ej heller kan utskottet tillstyrka att särbestämmelser meddelas för häradsallmänningarna. Utskottet avstyrker sålunda motionerna I: 534 och II: 675 i nu förevarande del.

Under utskottsbehandlingen ha farhågor uttalats för att i vissa fall, där skogsintäkten användes för att fylla ut inkomsten från ett mindre jordbruk, svårigheter skulle kunna tänkas uppkomma för vederbörande att verkställa insättning, varvid bland annat inkomsten skulle visa sig otillräcklig som underlag för en skälig familjeförsörjning. I anledning härav får utskottet framhålla, att det framlagda steriliseringsförslaget endast gäller insättning av viss del av en övertinst, som uppkommit genom den senaste tidens starka prisstegring på skogsprodukter. Det bör sålunda endast i undantagsfall kunna tänkas förekomma att insättningsskyldighetens fullgörande skall bereda vederbörande särskild svårighet. De möjligheter till dispens, som inrymmas i 9 § i propositionsförslaget, torde vara till fyllest för att undanröja eventuella olägenheter i det enskilda fallet.

Enligt propositionsförslaget skall ränta icke beräknas under de två första åren. Därefter skall ränta gottgöras efter två och en halv procent. I motionerna I: 534 och II: 675 har yrkats den ändringen i förslaget att ränta icke skulle utgå under de fem första åren. Insättaren skulle emellertid äga rätt att efter två år lyfta deponerat belopp mot erläggande av ränta för den tid, som återstode intill femårsperiodens slut.

I det sakkunnigförslag, som ligger till grund för propositionen, hade förordats, att ränta icke skulle utgå å insatta medel. Förslaget motiverades med att någon ränta icke utgick å de konjunkturutmättningsavgifter, som skogsindustrieföretagen hade att erlægga enligt särskilda avtal. Under remissbehandlingen framfördes åtskilliga erinringar mot att tillämpa en sådan bestämmelse i fråga om insättningar å investeringskonto. Det vore, framhöll man, en betydande skillnad mellan de vinster, som av skogsindustrien kunde utvinnas vid försäljning av industriens produkter, och de skogsvinster som tillföle skogsägarna. Utskottet finner övervägande skäl tala för att det i propositionen framlagda förslaget till räntebereäkning bör godtagas. Enligt utskottets mening skulle en bestämmelse om skyldighet för insättare att vid förtida uttag erlægga ränta till statsverket — även om en sådan bestämmelse i och för sig kan sägas vara en logisk följd av motionärernas förslag om en femårig spärrtid — säkerligen komma att uppfattas som en i hög grad obillig regel.

Övriga i den föreliggande propositionen behandlade frågor ha icke givit anledning till erinran eller eljest till särskilt yttrande från utskottets sida.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 225, för sin del antaga de vid propositionen fogade förslagen till

- 1) lag om investeringskonto för skog; samt
- 2) förordning om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog; ävensom

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 535 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 681 av herr Hjalmarson m. fl.,

3) motionen II: 676 av herr Lundberg,

4) motionen II: 677 av herrar Henriksson och Gustafsson i Stockholm,

5) motionen II: 678 av herr Fröderberg,

6) motionen II: 679 av herr Widén samt

7) motionen II: 680 av herr Senander m. fl., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 december 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Franzon, Velander, Petré, Ramberg, Wehtje, Einar Eriksson och Werner samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Orgård, Kristensson i Osby, Hagberg i Malmö, Sjölin, Ohlsson i Kastlösa*, Vigelsbo, Kärrlander och Henriksson.

* Icke närvarande vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Velander*, *Wehtje* och *Hagberg* i Malmö, vilka anfört följande:

»I de likalydande motionerna I: 535 och II: 681 uttala motionärerna, att de för sin del vore starkt medvetna om nödvändigheten av att största möjliga del av skogsinkomsterna förvandlades till sparande. De vore därför beredda att gå mycket långt för att få till stånd en väsentlig ökning av sparandet och hade i första hand sökt bedöma problemet med hänsyn till vilken lösning som skulle ge det bästa resultatet i sådant hänseende.

Motionärerna anslöto sig till tanken på att skogsägarna skulle medgivas rätt att insätta viss del av skogsinkomsterna å särskilt investeringskonto och vid taxeringen få åtnjuta avdrag för de sålunda insatta medlen. Den härigenom uppkommande lindringen av progressionens verkningar vore enligt motionärerna en berättigad korrigerings av det nuvarande, på beskattningens slutet grundade skattesystemet.

Motionärerna ansågo, att det föreliggande förslaget skulle bli mer lockande, om de insatta medlen gjordes räntebärande även under de första åren. De ville också medge avsättning med högre belopp än som motsvarade 40 procent av rotvärdet, vilket vore maximum enligt förslaget. De förordade sålunda, att gränsen i princip skulle höjas till 60 procent, vilket för egna avverkningar — till avsalu eller för förädling i egen rörelse — skulle motsvara 30 procent mot av departementschefen förslagna 20 procent.

Det mest väsentliga — även sett enbart ur effektivitetens synpunkt — vore emellertid enligt motionärernas uppfattning att tvångskaraktären i förslaget eliminerades. Skogsägarna borde få rätt att avsätta till investeringsfond men icke åläggas skyldighet därtill. De borde även vara berättigade att vid behov uttaga medlen. All erfarenhet talade för att frivillighet gäve det bästa resultatet. Den som visste, att han hade möjlighet att disponera sina pengar utan att fråga statlig myndighet om lov, mötte inte det psykologiska hinder för sparande, som tanken på en eventuell framtida utgift reste. Dessa förhållanden jämte det att skatten lindrades och dess betalning bleve uppskjuten komme enligt motionärernas mening att vid ett på frivillighetens grund uppbyggt system ge ett kvantitativt icke oväsentligt större sparande än det i propositionen föreslagna tvångsförfarandet.

Det vore också att märka, att ett schablonmässigt system som det av departementschefen förordade måste få ogynnsamma och högst skiftande verkningar i de enskilda fallen. Det vore här fråga om ett mycket stort antal skogsägare med sinsemellan mycket olikartade förutsättningar i ekonomiskt hänseende.

Motionärerna anställde också en jämförelse mellan den användning, en frivilligt uppbyggd investeringsfond skulle erhålla, och den, som komme till stånd vid ett av staten bundet förfaringsätt, samt uttalade, att denna jämförelse icke syntes tala till förmån för det senare förfaringsättet. I den

mån skogsägaren toge ut medlen för att använda dem i skogsvårdande syfte fullgjorde han en viktig funktion, då de eftersatta investeringsbehoven för skogsbrukets del uppginge till många hundra miljoner kronor. Om medlen användes till en förbättring av skogsarbetarnas förhållanden, vore detta av värde för att bibehålla skogsarbetarstammen vid sitt yrke. Skulle slutligen skogsägaren disponera de insatta medlen för egen del drabbades han av en i många fall hård marginalskatt, vilket borde utgöra ett effektivt hinder utom i de fall där tvingande skäl föreläge för en sådan disposition.

En effektiv sterilisering av ifrågavarande medel i statens hand skulle ock, enligt motionärerna, kräva en annan riksbankspolitik än den hittills förda. De erfarenheter, som gjorts i tidigare sammanhang, inbjöde icke till någon större tilltro till steriliseringens resultat. Motionärerna hade icke kunnat finna annat än att pengarna på nytt förts ut i marknaden och sålunda *icke* steriliserats.

Då vi i allo dela de i motionerna anförda synpunkterna, tillåta vi oss hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 225 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 535 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 681 av herr Hjalmarson m. fl., för sin del antaga följande

Förslag

till

förordning om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Den som i självdeklaration till ledning för taxering för inkomst har att uppgiva intäkt av skogsbruk (idkare av skogsbruk) för beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställes år 1953 eller 1954, må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för den del av intäkten som enligt 2 § insatts å särskilt konto i bank eller annan penninginrättning (investeringskonto).

2 §.

Uppskov som nyss sagts må äga rum för belopp, motsvarande högst summan av

a) sextio procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,

b) trettio procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol,

c) trettio procent av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved.

3 §.

Belopp för vilket uppskov med taxeringen erhållits skall upptagas såsom bruttointäkt av skogsbruk för det beskattningsår, då uttag från investeringskontot sker, dock senast för det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställes år 1963.

Har skattskyldig verkställt insättning avseende flera förvärvskällor, skall varje uttag från investeringskonto anses belöpa på de olika förvärvskällorna i samma proportion som de belopp, för vilka insättning skett, fördelats å dessa.

4 §.

Till ledning för bestämmande av belopp, för vilket uppskov med taxeringen må erhållas, skall idkare av skogsbruk som önskar åtnjuta sådant uppskov vid självdeklaration foga utredning enligt av Konungen fastställt formulär.

Har idkare av skogsbruk under beskattningsåret haft intäkt av skogsbruk från mer än en förvärvskälla, skall utredning som i första stycket sägs förebringas särskilt för varje förvärvskälla.

5 §.

Till ledning vid taxeringen för inkomst skall bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på investeringskonto, varje år beträffande envar insättare lämna uppgift utan anmaning om under beskattningsåret gjorda insättningar och uttag.

6 §.

Det åligger taxeringsnämndens ordförande i den kommun, där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt, att upprätta särskild förteckning enligt fastställt formulär å idkare av skogsbruk, vilka insatt medel å investeringskonto. I förteckningen skola för envar skattskyldig anmärkas dels belopp för vilka uppskov med taxeringen medgivits dels ock storleken av å investeringskonto inbetalade belopp.

Den upprättade förteckningen skall av ordföranden insändas till länsstyrelsen samtidigt som deklARATIONER och andra handlingar jämlikt 91 § 1 mom. första stycket taxeringsförordningen dit insändas.

7 §.

Ändras efter besvär eller eljest det belopp, för vilket uppskov med taxering medgivits, skall taxeringsintendenten utan dröjsmål lämna länsstyrelsen meddelande om ändringen.

8 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952; dock att förordningen icke skall äga tillämpning beträffande 1952 års taxering eller beträffande eftertaxering för samma år.

B) att följande motioner, nämligen

- 1) de likalydande motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl.,
- 2) motionen II: 676 av herr Lundberg,
- 3) motionen II: 677 av herrar Henriksson och Gustafsson i Stockholm,
- 4) motionen II: 678 av herr Fröderberg,
- 5) motionen II: 679 av herr Widén samt
- 6) motionen II: 680 av herr Senander m. fl.,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

II) av herrar *Petrén, Sandberg, Kristensson* i Osby och *Sjölin*, vilka anført följande:

»I propositionerna 220 och 225 har regeringen utvecklat sin syn dels på det ekonomiska läget och dels på de särskilda åtgärder, som föranledas av detta. Vi föredraga att framföra våra synpunkter härpå i samband med betänkandet om proposition nr 225. Vi begränsa oss till att påpeka de huvudproblem, som man enligt folkpartiets mening måste taga hänsyn till i dagens och den närmaste framtidens avgöranden på det ekonomisk-politiska fältet.

Den under senare år förda regeringspolitiken har bl. a. haft följande utmärkande drag. Löften om ekonomisk stabilisering och övervunna kriser ha givits i kontinuerlig följd. Löfena ha ständigt förblivit oinfriade. Penningvärdet har så gott som oavbrutet försämrats. Internationella ekonomiska störningar ha härvidlag spelat in. Ingen torde dock på allvar kunna hävda, att den förda svenska politiken icke i väsentlig grad påverkat utvecklingen. Regeringens ingripanden ha i alltför hög grad, såsom framhålles i motionerna I: 528 av herr Petrén m. fl. och II: 674 av herr Ohlin m. fl., karakteriserats av negativa utgångspunkter och negativa metoder. Ingreppandena ha ofta också kommit på ett för sent stadium för att ha en tillräcklig effekt. De synpunkter, som regeringen framfört i proposition 220 liksom vad under remissdebatten framkom, tyda inte på att någon förändring härvidlag inträffat i och med koalitionsregeringens bildande. Om en varaktig samhällsekonomisk balans skall kunna uppnås och detaljregleringar och kontroll av olika slag successivt avvecklas måste politiken medvetet inriktas på att stimulera till ökat enskilt sparande, som kan leda till en naturlig balans mellan investeringar och sparande, konsumtionsvilja och varutillgång. Den högeligen önskvärda stegringen av produktionen kan nämligen ej uppnås, om icke bl. a. rationella investeringar kunna företagas och ökad arbetskraftsstabilitet uppnås. Den ekonomiska politiken måste vidare vara så inriktad, att de skilda folkgrupperna kunna äga förtroende för att det eftersträfvade målet, ekonomisk balans, skall kunna uppnås. Härvidlag måste offer göras av alla parter.

Det var bl. a. ur synpunkten att skapa gynnsamt utgångsläge för överläggningarna beträffande inkomstbildningen under nästa år, som från folk-

partiets sida i riksdagen under remissdebatten frågan om de stora konjunkturvinsterna togs upp. Från regeringshåll förklarade man sig inte kunna se, att saken hade något intresse annat än som ett 'intressant nationalekonomiskt problem'. Dess stora betydelse för höstens avtalsfrågor stod tydligen icke klar för regeringen. Senare ha dock uttalanden gjorts, som tyda på en annan uppfattning. Den 10, 11 och 12 november uttalade i olika sammanhang såväl statsministern som inrikesministern att problemet vore av sådan betydelse, att det inte kunde lämnas obeaktat. Den 15 november förklarade finansministern, att det i proposition 220 angivna regeringsprogrammet behövde revideras, och att läget nu erfordrade ytterligare åtgärder. Enligt tillgängliga uppgifter skulle finansministern ha uttalat, att det nog vore 'nödvändigt att tillgripa beskattning för att för statens räkning lägga beslag på något av konjunkturvinsterna'.

Vi vilja med utgångspunkt från motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl. något närmare precisera vår uppfattning av frågan om en konjunkturvinstbeskattnings inplacering i dagens ekonomiska politik samt de allmänna riktlinjerna för denna.

I ett läge, där vissa grupper fått mycket stora konjunkturvinster, medan andra samtidigt fått vidkännas en standardsänkning, synes det oss ofrånkomligt att överväga, att genom särskilda åtgärder söka skapa en rättvisare avvägning av bördorna. Vårt förslag om en tillfällig konjunkturvinstbeskattning av de mera väsentliga övrvinster, som rustnings- och krigskonjunkturen skapat, är uttryck för åskådningen, att beskattningen bör ta hänsyn till bärkraften, och att denna är större, när det gäller sådana konjunkturvinster än för vanliga inkomster. Å andra sidan tala såväl principiella som praktiska skäl för att av konjunkturen påverkade inkomstökningar av mindre betydande storleksordning ej böra drabbas av en sådan särbeskattning. Det kan nämligen i sådana fall ej sällan med fog göras gällande, att en relativt gynnsam inkomst ett år utgör skälig kompensation för lägre inkomster i sämre konjunkturlägen. Det är självklart, att en bestämd skillnad måste göras mellan en konjunkturvinstskatt och steriliseringsåtgärder, i fråga om den gräns, under vilken befrielse från skatte- eller steriliseringsinbetalningar skall gälla. Gränsen för de från konjunkturvinstbeskattning fritagna beloppen bör således sättas avsevärt högre än de som angivits i samband med steriliseringsåtgärder. En väsentlig synpunkt bör vara, att produktionshämmande verkningar ej uppkomma. Självfallet böra inte tidigare hopsparade vinster, som bli 'synliga' t. ex. i samband med en lagerreduktion drabbas av en sådan beskattning. Att hänsyn skall tagas till penningvärdets fall måste starkt understrykas. I övrigt ingå vi ej här på frågan om konjunkturbeskattningens utformning eller höjd.

När vi sålunda föreslå en tillfällig konjunkturvinstbeskattning, bör detta ses som ett led i den allmänna ekonomiska politik, som från folkpartiets sida förordas, vilken syftar till att trygga penningvärdet med bevarande av en hög och jämn sysselsättning. Enligt vår mening bör en sådan politik innefatta bl. a. genomförandet av en allmän sänkning av inkomst- och förmö-

genhetsbeskattningen snarast möjligt och andra mera speciella åtgärder, som uppmuntra sparandet. Mot denna tanke har från socialdemokratiskt regeringshåll invänts, att skattesänkningar inte f. n. kunna beslutas, men att man hoppas få möjligheter därtill längre fram. Vi kunna inte acceptera denna ståndpunkt, då enligt vår mening en ökning av det enskilda sparandet och en minskning av det statliga budgetöverskottet är att föredraga framför ett bibehållande av nuvarande hårda skattetryck. Uppenbart är emellertid, att om det nuvarande vinstkonjunkturläget skulle bestå — man bör vara beredd på olika slags utveckling härvidlag — och om under ett eller annat år en konjunkturvinstbeskattning tillför statskassan ej oväsentliga belopp, så blir det än mer motiverat att genomföra en allmän skattereduktion. Dessa extraordinära statsinkomster böra nämligen under inga omständigheter få medföra en ökning av de ordinarie statsutgifterna och böra endast till en begränsad del användas för tillfälliga subventioner i avsikt att motverka en eljest oundgänglig tillfällig höjning av levnadskostnaderna.

Den åskådning vi företräda leder oss till en kritisk hållning gentemot allmänna subventioner. Endast när särskilda skäl tala för dem, och när det finns grundad anledning till antagandet, att de med hänsyn till dessa skäl verkligen bli tillfälliga, böra de tillgripas. Dessa förutsättningar synas emellertid vara uppfyllda f. n., en uppfattning som numera ej torde bestridas av någon i riksdagen företrädd meningsriktning. Att på svenska folkets breda lager lägga bördan av den svaga skördens prishöjande verkningar och bördan av en stor extraordinär prisstegring på de svenska exportvaror, som också förbrukas inom landet, vore under en tid av starkt ökad reell nationalinkomst orimligt. En sådan politik skulle omöjliggöra en allmän medborgerlig samling kring en nödvändig återhållsamhet vid vinterns uppgörelser och leda till sådana lönestegringar och andra inkomststegringar, som skulle ge inflationen ökad fart. Vill man vädja till de stora grupperna av löntagare och företagare att visa återhållsamhet och därvid uppföra eljest uppnåeliga fördelar, är det rimligt, att de av konjunkturerna särskilt gynnade grupperna påtaga sig en tillfällig uppoffring genom konjunkturbeskattning av väsentliga övervinster. Det är också rimligt, att en del av de därigenom till statskassan inflytande medlen användas till att dämpa den tillfälliga levnadskostnadsstegring, som har ett direkt samband antingen med den svaga skörden eller med själva kriskonjunkturen. Den av konjunkturförhållandena betingade fördyringen av svenska och utländska varor, som förbrukas i Sverige, kan nämligen väntas åtminstone till en del komma att upphöra samtidigt med konjunkturvinsterna och konjunkturbeskattningen. Risker för en permanent allmän subventionspolitik finansierad med vanliga skatter böra härigenom bliva mindre. Genom en på samhällssolidaritet i en allvarlig tid grundad ekonomisk politik av ovan antytt slag, bör bättre förutsättningar för en framgångsrik kamp mot inflationen kunna skapas.

De andra sidorna av den erforderliga samhällspolitiken mot inflationen

anse vi oss i detta sammanhang ej behöva närmare angiva. Vi begränsa oss till att här nedan sammanfatta både ovan berörda och andra mera väsentliga punkter i ett program, som vi mena skulle göra det möjligt att få slut på inflationen och förbättra levnadsförhållandena för vårt folk.

1. Inkomstskatten, som genom inflationen successivt höjts, reduceras för alla inkomst kategorier genom beslut av riksdagen 1952. Riksdagen bör redan i höst begära förslag härom till vårriksdagen.

2. Förmögenhetsskatten lättas och särskilda skattelättnader beviljas för nysparande.

3. En tillfällig konjunkturvinstbeskattning på väsentliga övervinster införes, varvid hänsyn toges till penningvärdets fall och till att produktionshämmande verkningar undvikas. Förslaget om tvångssterilisering av inkomster från skogsbruket avslås, men möjligheten till frivillig avsättning i skatteutjämnings syfte behålles.

4. En del av de genom konjunkturvinstbeskattningen inflytande statsinkomsterna användes till tillfälliga subventioner för att dämpa stegringen av levnadskostnaderna. Subventionernas utformning göres beroende av praktiska krav på enkelhet.

5. En läget motsvarande penning- och kreditpolitik, innefattande bl. a. en viss rörlighet i räntan och en allmän stramhet på kapitalmarknaden, kan ej undvaras eller ersättas genom räntereglering eller kreditransonering.

6. Tills vidare kan en samhällelig investeringskontroll och priskontroll ej undvaras, men politiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för deras successiva avveckling och den samhällsekonomiska balansens vidmakthållande med mera generella medel.

Vad gäller den i motionerna berörda frågan om eventuellt beslut rörande tvångsmässig sterilisering av skogsinkomster i avvaktan på förslag om en konjunkturvinstbeskattning kunna följande förhållanden påpekas.

Av ovan berörda uttalanden från regeringshåll framgår, att man nu också där är på det klara med att åtgärder av en konjunkturvinstbeskattnings generella karaktär äro motiverade. Sedan motionerna avgåvos har också regeringen tillkallat två sakkunniga inom finansdepartementet med uppdrag att utreda frågan om en tillfällig konjunkturvinstbeskattning. I detta läge synes riksdagen böra markera sin övertygelse om lämpligheten härav genom att begära, att *Kungl. Maj:t i början av nästa års riksdag framlägger förslag om en tillfällig konjunkturvinstskatt*, vars närmare utformning får bli beroende av utredningen. *Skulle regeringen mot all förmodan avstå från att lägga fram förslag av här ifrågasatt karaktär, är riksdagen oförhindrad att senare fatta beslut om mera effektiva i princip generella steriliseringsbestämmelser för av konjunkturen framkallade betydande övervinster inom såväl skogsbruket som andra delar av näringslivet.* I så fall bör i motsats till regeringens förslag, belopp, vars gränser uppåt sättas något högre än regeringens förslaget, alltid få frändragas vid beräkningen av steriliseringens omfattning, oberoende av den totala försäljningssummans storlek. Den omständigheten att beslut i så fall fattas först ett stycke in på nästa år synes

med hänsyn till föreliggande omständigheter ej böra tillmätas avgörande betydelse. Inbetalning till investeringskonto för skog skall nämligen enligt lagförslaget i vad avser 1952 års inkomster ske senast den dag självdeklaration år 1953 skall avlämnas, d. v. s. den 15 februari 1953 för fysiska personer och den 31 mars 1953 för juridiska personer. Man torde därför — i motsats till vad i motionerna I: 534 och II: 675 förmodas — ha anledning anta att några inbetalningar ej komma att äga rum före den tidpunkt, då ett förslag till konjunkturvinstskatt kan föreläggas riksdagen. Med hänsyn härtill och då man har grundad anledning räkna med att en konjunkturvinstbeskattning kommer till stånd och gör åtgärder för tvångssterilisering av skogsvinster omotiverade anse vi anledning saknas att nu föreslå åtgärder, som ta sikte på vad som skall ske för den händelse en sådan konjunkturvinstbeskattning ej kommer till stånd. Skulle den bli aktuell, kan den då upptagas till behandling och även andra linjer än steriliseringsbestämmelser prövas i syfte att åstadkomma en effekt i inflationsmotverkande riktning genom åtgärder, som i princip rikta sig mot av konjunkturerna betingade inkomstökningar oberoende av i vilken näringsgren de uppträda. Vi vilja emellertid ånyo starkt betona, att enligt vår mening den lämpligaste vägen är en tillfällig konjunkturvinstbeskattning av mera väsentliga övervinster, var de än uppträda.

Proposition nr 225 bör under dessa omständigheter avslås.

Under hänvisning till vad här anförts hemställa vi,

A) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl. samt motionen II: 679 av herr Widén,

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte i början av nästa års riksdag framlägga förslag till tillfällig konjunkturbeskattning,

2) avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 225, samt

3) antaga följande

Förslag

till

förordning med provisoriska bestämmelser om investeringskonto för skog.

1 §.

Skattskyldig, som åtnjutit intäkt av skogsbruk under beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställs år 1953 eller 1954, må under de förutsättningar och i den utsträckning nedan stadgas erhålla uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för avsättning å särskilt konto (investeringskonto för skog).

Uppskovet må avse högst ett belopp, motsvarande summan av

a) fyrtio procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,

b) tjugo procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol, samt

c) tjugo procent av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved.

Uppskovet får dock icke i något fall avse högre belopp än nettointäkten av den förvärvskälla, varifrån intäkten av skogsbruk härrör, och ej lägre belopp än ett tusen kronor.

Såsom villkor för uppskov skall gälla, att den skattskyldige, innan deklaration för ifrågavarande beskattningsår skall avgivas, å särskilt konto (investeringskonto för skog) hos riksbanken insatt det belopp, för vilket uppskov önskas.

2 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas såsom bruttointäkt av skogsbruk för det beskattningsår, då uttag från investeringskontot hos riksbanken sker, men senast under tionde beskattningsåret efter det avsättningen enligt 1 § verkställts.

3 §.

Skattskyldig, som önskar åtnjuta uppskov med taxering enligt denna förordning, skall vid sin i hemortskommunen avlämnade självdeklaration för ifrågavarande beskattningsår bifoga utredning till ledning för bestämmande av belopp, för vilket uppskov vid taxering högst må åtnjutas, samt besked från riksbanken rörande verkställd insättning å investeringskonto enligt denna förordning. Utredning som nu sagts må lämnas å blankett enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t.

Har den skattskyldige under beskattningsåret haft inkomst av skogsbruk i mer än en kommun skall utredning som nyss sagts förebringas särskilt för varje kommun, beträffande vilken uppskov med taxering till kommunal inkomstskatt yrkas.

4 §.

Å medel, som insätts i riksbanken jämlikt 1 §, skall utgå ränta efter två och en halv procent för år.

5 §.

Skattskyldig, som vill disponera hos riksbanken insatta medel, äger att efter uppsägning hos riksbanken återfå det insatta beloppet. Uppsägning må avse beloppet i dess helhet eller del av detsamma, dock att uttag ej må understiga en fjärdedel av det ursprungligen insatta beloppet.

Efter det att tio år förflutit från ingången av det år inbetalningen enligt 1 § senast skolat verkställas skall riksbanken återbetala kvarstående medel.

6 §.

Har uttag skett av hos riksbanken enligt denna förordning insatta medel, skall riksbanken senast den 15 februari året efter det då uttag skett översända meddelande härom till vederbörande länsstyrelse. Så skall förfaras jämväl i fall, där riksbanken enligt 5 § utan föregående uppsägning utbetalar vad som må kvarstå å det särskilda kontot.

7 §.

Där åtgärd av riksbanken enligt denna förordning ifrågakommer, sker handläggningen vid riksbankens huvudkontor i Stockholm.

Hänvändelse till huvudkontoret kan ske direkt eller genom förmedling av avdelningskontor.

8 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952.

Rättighet att erhålla uppskov med taxering enligt denna förordning föreligger icke beträffande köpeskilling för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, eller för avyttrade skogsprodukter, där skriftligt avtal om avyttringen träffats före den 1 januari 1951.

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 534 av herr Ohlon m. fl. och II: 675 av herr Ohlin m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 535 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 681 av herr Hjalmarson m. fl.,

3) motionen II: 676 av herr Lundberg,

4) motionen II: 677 av herrar Henriksson och Gustafsson i Stockholm,

5) motionen II: 678 av herr Fröderberg,

6) motionen II: 679 av herr Widén samt

7) motionen II: 680 av herr Senander m. fl.,

måtte, i den mån de ej besvarats under punkten A), icke föranleda någon riksdagens åtgärd.»

III) av herr *Henriksson*.